



**Ἐρευνῶντες τὴν Ἐκκλησιαστικὴν
Λειτουργικὴν Παράδοσιν**

3

**Ὁ «ῥιπλισμὸς» τῶν Τιμίων Δώρων
εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν**



Θέματα Ἱερατικῶν Συνάξεων
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς
Ἱερὰ Σύναξις Γ': 15η Ὀκτωβρίου 2021 ἐκ. ἡμ.



Περιεχόμενα

- Α'. Ί. Μ. Φουντούλη, Άπαντήσεις εἰς Λειτουργικὰς Άπορίας, ἀριθμ. 44-45, τ. Α', Θεσσαλονίκη 196 1**
- Β'. Ί. Μ. Φουντούλη, Άπαντήσεις εἰς Λειτουργικὰς Άπορίας, ἀριθμ. 204-205, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 1976 4**
- Γ'. Πρωτοπρεσβ. Άθαν. Δ. Κατζίγκα, Τελετουργικὸ Ἐγχειρίδιο Λειτουργικῆς Εὐταξίας, Πρῶτο Μέρου, Τελετουργικὲς Άναφορὲς καὶ Ἐπισημάνσεις..., §§ 46 καὶ 47, Α' ἔκδοσι, Θεσσαλονίκη 2009 ... 7**
- Δ'. Ἡ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξις 9**



•
Διανέμεται Δωρεάν γιὰ τὸ Ποιμαντικὸ Ἔργου τῶν Ἐνοριῶν

•
Ἔκδοσις α' - Ὀκτώβριου 2021

- © Ἱερά Μητρόπολις Ὠρωποῦ καὶ Φυλῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος.
- Διευθύνσις: Θρασυβούλου 88 (Δημοτικὴ Ἐνότις Φυλῆς), Τ.Κ. 133 51, Τ.Θ. 108, ΦΥΛΗ - ΕΛΛΑΣ.
 - Ἀριθμ. Τηλεφ.: 210 2487388. • Τηλεαντίγραφα (Telefax): 210 2487389.
 - Ἰστότοπου εἰς τὸ Διαδίκτυον: www.imoph.org
 - E-mail: mitropolis-orfyl@imoph.org



Ὁ «ριπισμὸς» τῶν Τιμίων Δώρων εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν

Α'

ΙΩΑΝΝΟΥ Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ

Α'

(1-100)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

44

Διατί γίνεται ὁ ριπισμὸς τῶν ἁγίων καὶ πῶς προῆλθε;

45

Ὅταν ὁ ἱερεὺς ριπίζει τὰ τίμια δῶρα διὰ τοῦ ἀέρος χρησιμοποιοεῖ στὸ τέλος καὶ τὸν τίμιον σταυρὸν ὡς τινες φρονοῦν ἢ μόνον τὸν ἀέρα;

85 86 87

● Ὁ «ριπισμὸς» (ἔχι «ραπισμὸς» ὅπως καμμιά φορά κακῶς λέγεται ἢ καὶ γράφεται) τῶν τιμίων δώρων ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψίν των κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ἱεροῦ συμβόλου μέχρι τὴν ἀρχὴ τῆς εὐχῆς τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς γίνεται στὰ μέρη μας ἀπὸ τὸν ἱερέα μὲ διπλωμένον τὸν ἀέρα. Καὶ ἡ «ἐπίσεισις» τοῦ ἀέρος κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ συμβόλου ἐπάνω ἀπὸ τὰ δῶρα ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς σ' αὐτὸν τὸν ριπισμὸ, ἔστω καὶ ἂν ἀργότερα δόθησαν σ' αὐτὴ διαφοράς συμβολικῆς ἐρμηνεῖς. Στὸν ριπισμὸ ὀφείλεται καὶ ἡ συνήθεια, πού ἐπικρατεῖ στὰ μέρη μας, κατὰ τὸ «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. . .» νὰ εὐλογῇ ὁ ἱερεὺς τὸν λαὸ κρατῶντας στὸ χέρι του καὶ τὸν ἀέρα. Σήμερα ἀγνοοῦμε τὸν σκοπὸ τοῦ ριπισμοῦ. Ἐχει ὁμως τὴν ἀρχὴ του σὲ καθαρῶς πρακτικὸς λόγους, ὅπως καὶ ἡ κάλυψις τῶν δώρων, στὸ νὰ ἀποκακρύνωνται

δηλαδή από τὰ ἱερά σκεύη τὰ διάφορα ἔντομα, πού κατά τούς θερινούς ἰδίως μῆνας ἀφθονοῦσαν στίς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς, δὲν λείπουν δὲ καὶ μέχρι σήμερα ἀπὸ τούς ναούς μας. Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, πού γράφθηκαν στὸ τέλος τοῦ Δ' αἰῶνος, παραγγέλλουν στοὺς διακόνους ριπίζοντας «ἡρέμα» νὰ ἀποδιώκουν «τὰ μικρὰ τῶν ἵπταμένων ζώων, ὅπως ἂν μὴ ἐγχρίπτωνται εἰς τὰ κύπελλα» (Βιβλίον Η', 12). Καὶ σὲ πολὺ μεταγενέστερα χρόνια, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωσι, ἡ «Διάταξις τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου πάλι σκοποῦ τοῦ «μετὰ πάσης εὐλαβείας» γινομένου «ἐπάνω τῶν ἁγίων» ριπισμοῦ καθορίζει τὸ «μὴ καθίσαι μυῖαν ἢ τι τῶν τοιούτων ζωυφίων» ἐπάνω εἰς τὰ τίμια δῶρα.

● Γιὰ τὸν ριπισμὸ ἐχρησιμοποιοῦντο εἴτε εἰδικὰ λειτουργικὰ ριπίδια καμωμένα «ἐξ ὑμένων λεπτῶν ἢ πτερῶν ταῶνος ἢ ὀθόνης», ὅπως γράφουν αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, εἴτε «φακιόλια», δηλαδή ὑφάσματα, ὅπως γράφει ὁ Ἰωάννης Μόσχος στὸν «Λειμῶνα» του ἢ καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ καλύμματα τῶν τιμίων δώρων, ὅπως πάλι διευκρινίζει ὁ Φιλόθεος στὴν «Διάταξι» του γράφοντας : «καὶ εἰ μὲν ἔστι ριπίδιον λαβὼν αὐτὸ μετὰ χειρὸς (ὁ διάκονος) ριπίζει ἐπάνω τῶν ἁγίων μετὰ πάσης εὐλαβείας... εἰ δὲ οὐκ ἔστι ριπίδιον ποιεῖ τοῦτο μετὰ τοῦ καλύμματος». Ἐξ ἄλλου καὶ τὰ καλύμματα εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι προῆλθαν ἀπὸ τὰ ριπίδια. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ ριπίδια κατεσκευασμένα ἀπὸ μέταλλο σὲ μορφή μικροῦ ἐξαπτερύγου, ὅπως βλέπομε στίς τοιχογραφίες καὶ ὅπως περιώθησαν στίς σλαβικὲς Ἐκκλησίες. Εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἐξαπτερυγα τῶν ναῶν μας, πού ἔχασαν μὲν τὸν ἀρχικὸ τους προορισμὸ, παρέμειναν ὅμως στὴν ἀρχικὴ τους θέσι πίσω ἀπὸ τὴν ἁγία τράπεζα καὶ συνοδεύουν, ὅπως καὶ πρὶν, τὴν λιτανεὶα τῶν ἁγίων κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο.

● Στὸν ριπισμὸ ἀρχικὰ δὲν εἶχε καμμία ἀνάμιξι ὁ ἱερεὺς. Τὸν ἔκαμαν οἱ διάκονοι, πού στεκόταν πίσω ἀπὸ τὴν ἁγία τράπεζα ἢ στὰ πλάγιά της καὶ ἔργο εἶχαν νὰ ριπίζουν τὰ ἅγια καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λειτουργίας, ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψι των μέχρι τὴν στιγμή τῆς θείας κοινωνίας, καὶ τὸν διέκοπταν γιὰ λίγο, γιὰ λό-

γους ἀσφαλῶς εὐλαβείας, κατὰ τὸν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων. **Αὐτὸ γινόταν μέχρι καὶ τὴν ἐποχὴ τοῦ Φιλοθέου καὶ γίνεται μέχρι σήμερα στὶς σλαβικὲς Ἐκκλησίες. Ἡ ἀνάγκη ὅμως νὰ λειτουργῆ μόνος ὁ ἱερεὺς, ποῦ ἔγινε κανόνας στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, περιώρισε τὸν ριπισμό στὸ ἐλάχιστο, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψι τῶν δώρων μέχρι τὴν ἀρχὴ τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς, ὅπως στὴν ἀρχὴ ἀναφέραμε, καὶ ἀναγκαστικὰ γινόταν ἀπὸ τὸν ἱερέα μὲ τὸ πιὸ πρόχειρο μέσο ποῦ διέθετε, δηλαδὴ μὲ τὸ κάλυμμα, τὸν ἀέρα.**

• **Αὐτὴ μὲ λίγα λόγια εἶναι ἡ ἱστορία καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ριπισμοῦ τῶν τιμίων δώρων. Ὁ ριπισμὸς μὲ τὸν σταυρὸ, ὅπου κακῶς γίνεται, οὔτε στήριγμα στὴν παράδοσι ἔχει, οὔτε καὶ μὲ τὸν ἀρχικὸ σκοπὸ τῆς πράξεως αὐτῆς μπορεῖ νὰ συμβιβασθῆ. Προῆλθε ἴσως ἀπὸ παρανόησι τῶν κινήσεων τοῦ ριπισμοῦ, ποῦ θεωρήθηκαν σταυροειδεῖς εὐλογίες τῶν δώρων. Συνέπεια αὐτῆς τῆς παρανοήσεως ἦταν νὰ εἰσαχθῆ καὶ ὁ σταυρὸς γιὰ νὰ εἶναι ἡ εὐλογία πιὸ τελεία, ἀπὸ ὅτι θὰ ἦταν ἂν θὰ γινόταν μὲ τὸν ἀέρα.**



ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1976

204

Κατὰ τὴν εὐλογία «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν» τῆς θείας λειτουργίας πρέπει νὰ κρατῆ καὶ τὸν ἄερα ὁ ἱερεὺς καὶ νὰ εὐλογῆ δι' αὐτοῦ τὸν λαόν;

205

Εἰς τὸ «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ τὸν ἄερα εἰς τὴν χεῖρά μας, ἢ νὰ τὸν ἀποθέσωμεν μετὰ τὸ «εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν»;

12 13

14

• Ἡ εὐλογία τοῦ λαοῦ ὑπὸ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν ἀπαγγελία τῆς ἀποστολικῆς εὐλογίας «Ἡ χάρις...» διὰ τοῦ θέρους ἔχει σχέσι μὲ τὸν ριπισμὸ τῶν τιμίων δώρων. Για τὸν ριπισμὸ γράψαμε στὴν ἀπάντησι στίς ὑπ' ἀριθμ. 44 καὶ 45 ἐρωτήσεις. Ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψι τῶν δώρων ὁ διάκονος τὰ ἐρρίπιζε μὲ εἰδικὸ ριπίδιο ἢ μὲ ἓνα κάλυμμα ἢ μὲ τὸν ἄερα, γιὰ νὰ ἀποδιώκωνται τὰ ἔντομα ἀπὸ τὰ ἱερά σκευή. Ὅταν δὲν παρίστατο κατὰ τὴν θεία λειτουργία διάκονος, τὸν ριπισμὸ τὸν ἔκαμνε ὁ ἱερεὺς γιὰ τὸν ἴδιο λόγο καὶ μὲ τὰ ἴδια μέσα. Ὅταν δὲ βαθμηδὸν ἐξέλιπαν τὰ ριπίδια, ὁ ριπισμὸς ἐπεκράτησε νὰ γίνεται μόνον μὲ τὸν ἄερα. Στὴν ἀπάντησι στίς ἐρωτήσεις ἐκεῖνες εἶδαμε, πῶς, ὅταν ἐλησημονήθη ὁ σκοπὸς τῆς πράξεως αὐτῆς, ἐνόμισαν ὅτι οἱ κινήσεις τοῦ ριπισμοῦ ἦσαν εὐλογίες καὶ ὅτι ὁ ἱερεὺς κινῶντας τὸν ἄερα εὐλογεῖ τὰ δῶρα. Τότε οἱ κινήσεις αὐτὲς ἔγιναν σταυροειδεῖς εὐλογίες. Εὐκόλο ἦταν ἡ εὐλογία τῶν δώρων μὲ τὸν ἄερα νὰ ἐπεκταθῆ καὶ πρὸς τοὺς πιστοὺς, ἀφοῦ μάλιστα ὁ ἱερεὺς, ποῦ ἐκτελοῦσε τὸν ριπισμὸ, προσπαθοῦσε νὰ μὴν διακόψῃ τὸ ἔργο αὐτὸ παρὰ μόνον γιὰ ἐλάχιστο χρόνο, γιὰ νὰ μὴν μείνουν ἐκτεθειμένα τὰ δῶρα στὴν διάθεσι τῶν «ἵπταμένων ζώων», ὅπως

γράφουν τὰ κείμενα. ***Α**ν μάλιστα λάβωμε ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ μία ἐνδιάμεσο ἐποχή ὁ ἱερεὺς δὲν ἐξήρχετο κἄν ἀπὸ τὴν ὥρα ἰαία πύλη γιὰ νὰ στραφῆ πρὸς τὸν λαό, οὔτε κατὰ τὸ «Ἡ χάρις...», οὔτε κατὰ τὸ «Ἄνω σχῶμεν τὴς καρδίας» κλπ., κατανοοῦμε καὶ γιὰ τὸ δὲν ἀπέθετεν οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴ τὸ κάλυμμα, οὔτε διέκοπτε τὸ ἔργο τοῦ ριπισμού. **Α**ὐτὸ ἀκριβῶς γίνεται καὶ σήμερα στὶς μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους· ἡ ὥρα ἰαία πύλη κλείνεται μετὰ τὴν εἴσοδο τῶν δώρων καὶ παραμένει κλειστή μέχρι τὴν ὥρα τῆς κοινωνίας τοῦ λαοῦ. **Ὁ** διάλογος, μετὸν ὁποῖον ἀρχίζει ἡ ἀναφορά, καὶ οἱ εὐλογίαι δίδονται χωρὶς νὰ ἀνοιχθῆ τὸ καταπέτασμα, ἀπὸ τὸ βῆμα.

• **Ὅ**τι ὁμως ἡ εὐλογία μετὸν ἀέρα κατὰ τὸ «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...» εἶναι ἓνα πολὺ μεταγενέστερο ἔθιμο ποὺ εἰσηλθε στὴν λειτουργικὴ μας πρᾶξι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, μποροῦμε νὰ τὸ συναγάγωμε ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τῶν χειρογράφων. **Κ**ανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ὁμιλεῖ γιὰ εὐλογία μετὸν ἀέρα, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὰ ἐντυπα, ἐκτός, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γνωρίζω, ἀπὸ τὸ «Ἱεροτελεστικόν» τοῦ μακαριστοῦ ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου (Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως), τὴν ἔκδοσι τῶν Λειτουργιῶν τοῦ Σαλιβέρου καὶ τὸ «Ἱερατικόν» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τοῦ ἔτους 1962. **Ἀ**ντιθέτως μάλιστα οἱ ἐνδείξεις τῶν χειρογράφων εἶναι σαφεῖς καὶ ὁμοφώνως μαρτυροῦν, ὅτι ὁ ἀὴρ δὲν εὐρίσκετο κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἀπαγγελίας τῆς ἀποστολικῆς εὐλογίας στὰ χέρια τοῦ ἱερέως. **Ἐ**τσι ἡ «Διάταξις τῆς θείας Λειτουργίας» τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου διατάσσει ρητῶς, ὅτι ὅταν ὁ διάκονος λέγη τὸ «Στῶμεν καλῶς», «ὁ ἱερεὺς αἶρει τὸν ἀέρα ἀπὸ τῶν ἁγίων...καὶ τοῦτον μὲν ἀσπασάμενος μετατίθησιν, ἐκφωνεῖ δὲ οὕτως· Ἡ χάρις...». **Τ**ὸν ἀέρα μάλιστα δὲν τὸν ἐδίπλωνε κἄν ὁ ἱερεὺς, ἀλλ' ὁ διάκονος, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν εἴσοδό του στὸ βῆμα «διπλοῖ τὸν ἀέρα καὶ τὰ καλύμματα καὶ τίθησιν ἐν μέρει». **Ἀ**νάλογα μαρτυροῦν καὶ οἱ τυπικὲς διατάξεις τῶν χειρογράφων τῶν λειτουργιῶν.

● **Χαρακτηριστική** είναι ή τυπική διάταξις του κώδικος Σινά 986 του ΙΕ' αιώνος: «ὁ δὲ ἱερεὺς διπλοῖ τὸν ἀέρα, ἐπιλέγων μυστικῶς καὶ τὸ Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς', καὶ ἀσπασάμενος αὐτόν. ἐπιτίθουσιν ἐπάνω τοῦ καλύμματος τοῦ δίσκου, ὡς ἀποτελέσαι διὰ τῶν δύο τύπον σταυροῦ καὶ εὐθὺς ἐκφωνεῖ: Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...'. **Εἰσελθὼν** δὲ ὁ διάκονος καὶ λαβὼν ριπίδιον ἢ κάλυμμα, ἀποσσοβεῖ τὰς μυίας ἐκ τῶν ἁγίων».

● **Ὅτι** ἡ εὐλογία δὲν ἐδίδετο μὲ τὸν ἀέρα, μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχιερατικὴ λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποία ὁ λειτουργῶν ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ πάντοτε διὰ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ σταυροῦ καὶ ὄχι διὰ τοῦ ἀέρος καὶ τοῦτο, διότι οὐδέποτε ὁ ἀρχιερεὺς ἐρρίπιζε τὰ ἅγια, ἀλλ' οἱ διάκονοι ἢ, ἐλλείψει δευτέρου διακόνου, ἕνας ἐκ τῶν συλλειτουργούντων ἱερέων.

● **Ἐποῦ** λοιπὸν ἡ εὐλογία μὲ τὸν ἀέρα κατὰ τὸ «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...» δὲν ἔχει κανένα νόημα καὶ οὔτε ἀπὸ τὴν παράδοσι μαρτυρεῖται, πολὺ περισσότερο δὲν δικαιολογεῖται ἢ κατὰ τὸ «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» ὑψωσις πρὸς τὸν οὐρανὸ τοῦ ἀέρος. **Ὅφείλεται** δὲ καὶ αὐτὸ σὲ ἀνάλογο λόγο· ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἐπεκράτησε νὰ εὐλογῇ ὁ ἱερεὺς μὲ τὸν ἀέρα, ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν κρατῇ καὶ κατὰ τὸν διάλογό του μὲ τὸν λαόν, συνοδεύοντας μὲ αὐτὸν τις κατὰ παράδοσιν χειρονομίες του. **Ἡ ἐνδιάμεσος** πρᾶξις, νὰ ἀποθέτῃ δηλαδὴ τὸν ἀέρα μετὰ τὴν εὐλογία, δὲν ἔχει λόγον νὰ ὑφίσταται, ἀφοῦ καὶ ἡ εὐλογία κακῶς δίδεται μὲ αὐτὸν καὶ θὰ ἀναγκάσῃ τὸν ἱερέα νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ θυσιαστήριον κατὰ τὴν ὥρα τοῦ διαλόγου, πρᾶγμα πού θὰ προκαλέσῃ ἄσκοπες μετακινήσεις του.

● **Ὁ ἀήρ**, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, μετὰ τὸν ριπισμὸν καὶ πρὸ τῆς ἀποστολικῆς εὐλογίας, πρέπει νὰ ἀφήνεται ἀπὸ τὸν ἱερέα στὴν ἁγία τράπεζα, «ἐν μέρει», ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ χειρόγραφα.

ΤΕΛΕΟΥΡΓΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΥΤΑΖΙΑΣ

ΤΕΛΕΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Α' ΕΚΔΟΣΗ 2009

46. Γιατί γίνεται ὁ ριπισμός τῶν τιμίων Δώρων καί πῶς προήλθε;

Ο ριπισμός ἔχει τήν ἀρχή του σέ καθαρά πρακτικούς λόγους, ὅπως καί ἡ κάλυψη τῶν τιμίων Δώρων, προκειμένου νά ἀπομακρύνονται ἀπό τά ἱερά σκεύη τά διάφορα ἔντομα, τά ὁποῖα τούς καλοκαιρινούς μῆνες ἀφθονοῦσαν στίς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς καί δέν λείπουν ἀκόμα καί μέχρι σήμερα ἀπό τούς Ναούς μας. Γινόταν μέ εἰδικά λειτουργικά ριπίδια.

• Στό ριπισμό ἀρχικά δέν εἶχε καμία ἀνάμειξη ὁ Ἱερέας, τόν ἔκαναν οἱ Διάκονοι, πού στέκονταν πίσω ἀπό τήν ἅγια Τράπεζα ἢ στά πλάγια, καί εἶχαν ὡς ἔργο τους νά ριπίζουν τά Ἅγια κατά τή διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας, ἐνῶ τόν διέκοπταν γιά λόγους εὐλάβειας τήν ὥρα τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων Δώρων. Τά ἔξαπτερυγα πού βρίσκονται πίσω ἀπό τήν ἅγια Τράπεζα εἶναι ἀκριβῶς τά παλιά ριπίδια. Τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, κατά τήν ὁποῖα ἀναγκαστικά λειτουργοῦσε μόνο ὁ Ἱερέας, ὁ ριπισμός περιορίστηκε νά γίνεται κατά τήν ἀπαγγελία τοῦ «Πιστεύω» μέχρι τήν ἀρχή τῆς εὐχῆς τῆς Ἀναφορᾶς, ἀπό τόν Ἱερέα καί μέ τό πιό πρόχειρο μέσο πού διέθετε, δηλαδή μέ τό κάλυμμα, τόν Ἀέρα (Ι. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικάς Ἀπορίας, ἐρωτ. 44, 45).

47. Όταν ὁ Ἱερέας ἐκφωνεῖ «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν... εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν», εὐλογεῖ μέ τόν Ἄερα, τόν ὁποῖο συνεχίζει νά κρατεῖ στά χέρια του καί ὅταν ἐκφωνεῖ τό «Ἄνω σχῶμεν τάς καρδίας»;

Από τίς μαρτυρίες τῶν χειρογράφων μποροῦμε νά συμπεράνουμε ὅτι ἡ εὐλογία μέ τόν Ἄερα εἶναι πολύ μεταγενέστερο ἔθιμο καί μπῆκε στή λειτουργική μας πράξη στά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. **Κανένα** χειρόγραφο δέν ἀναφέρει εὐλογία μέ τόν Ἄερα. **Ἀντίθετα**, οἱ ἐνδείξεις τῶν χειρογράφων εἶναι σαφείς καί ὁμόφωνα μαρτυροῦν ὅτι ὁ Ἱερέας, ὅταν ἀπαγγέλλει τήν ἀποστολική εὐλογία, δέν κρατεῖ στά χέρια του τόν Ἄερα.

- **Ἀφοῦ** λοιπόν ἡ εὐλογία μέ τόν Ἄερα δέν ἔχει κανένα νόημα καί δέν μαρτυρεῖται ἀπό τήν παράδοση, πολύ περισσότερο δέν δικαιολογεῖται τό νά κρατεῖ στά χέρια του ὁ Ἱερέας τόν Ἄερα, ὅταν ἐκφωνεῖ «Ἄνω σχῶμεν τάς καρδίας».

- **Ὁ Ἄερας**, πρῖν ἀπό τήν ἀποστολική εὐλογία, πρέπει νά ἀφήνεται στήν ἁγία Τράπεζα μαζί μέ τά ὑπόλοιπα καλύμματα «ἐν μέρει», ὅπως ἀναφέρουν τά χειρόγραφα (Ι. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις εἰς Λειτουργικᾶς Ἀπορίας, ἐρωτ. 204, 205).

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ



Ε3. Ἡ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξις*

20. Τὸ σύνολο τῶν Κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἀποτελεῖ τὴν τοπικὴ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξι, χαρακτηῖρος κυρίως Ἐνημερωτικοῦ καὶ Συμβουλευτικοῦ.

α. Ἡ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξις συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου δις τοῦ ἔτους καὶ κατὰ προτίμησιν, ὅταν τοῦτο εἶναι δυνατὸν, τὸν Ἀπρίλιο καὶ τὸν Ὀκτώβριο, ἀλλὰ καὶ ἐκτάκτως.

β. Ἡ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξις ἀσχολεῖται μὲ θεολογικά καὶ ποιμαντικά-ἐνοριακά θέματα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, βάσει συγκεκριμένου Θεματολογίου, κοινοποιηθέντος ἐγκαίρως στοὺς Κληρικούς.

γ. Ἡ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξις δύναται νὰ λάβῃ μορφήν Ἐνημερωτικῆς Ἡμερίδος, πρὸς συζήτησιν γενικωτέρων Συνοδικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Θεμάτων.

δ. Ἡ Μητροπολιτικὴ Ἱερατικὴ Σύναξις εὐρίσκεται σὲ ἀπαρτία, ὅταν μετέχουν τὰ 2/3 τῶν Μελῶν Αὐτῆς.

ε. Χρῆν Γραμματέως ἐκτελεῖ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Γενικῆς Γραμματείας, ἤτοι ὁ Γενικὸς Γραμματέας (βλ. Ἄρθρον ζ', § 7α, τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ), καὶ μὲ τὴν εὐθύνη αὐτοῦ οἱ ληφθεῖσες Ἀποφάσεις διανέμονται σὲ ὅλους τοὺς Κληρικούς.

ς. Ὁ Γραμματέας τηρεῖ τὰ Πρακτικὰ τῆς Μητροπολιτικῆς Ἱερατικῆς Συνάξεως, τὰ ὅποια διαφυλλάσσονται στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ζ. Ὁ Μητροπολίτης ἔχει δικαίωμα ἀρνησικυρίας ἐπὶ τῶν Ἀποφάσεων τῆς Μητροπολιτικῆς Ἱερατικῆς Συνάξεως.

(*) Ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν - Θρησκευτικὸ Νομικὸ Πρόσωπο, (Ἄρθρον Ε3, §§20α-ζ).



